

SZÖVEG –
BAKA ILDIKÓ

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

„MEGCSOBBANNI MÁSONK GONDOLATAIBAN”

Interjú Szabó Balázssal

15 és 30 év közöttiek egy zsúfolt koncertteremben. Lassú dal jön, most nincs tombolás, hőmpölygő mozdulatokkal együtt táncol a közönség. A slam poetryt és a Facebookon verslavinázó költőket éppen csak megismerő generáció visszafogottan, a szövegbe merülve énekl, hogy „anyám a konyhában a boldogságot főzi”. Együtt dalolnak Szabó Balázs Bandájával.

♦ – **A falusi gyerekkor momentumai megjelennek a dalszövegeidben is. Milyen volt Tetétlenen felnőni?**
– Igen, elég sok minden van elbújtatva, vagy éppen nem elbújtatva a dalokban. Ott laktunk a falu „belvárosában”, a templom mellett – édesanyám ma is ott él. Apukám traktorral meg kombájnnal elvitt mindenfelé, bejártunk ungot-berket, aztán mentünk horgászni vagy csavarogni a határba – ez volt a hétvége. Akkor nem is gondoltam, hogy ilyen mély nyomot hagy bennem. Most meg már szeretem vegyíteni a városi meg a falusi létet. Jólesik a nyüzsgés meg a koncertek, de olyan jó néha találni egy diófát, ami mellé le lehet ülni egy jó könyvvel.

– **Mi motivált arra, hogy teológiára jelentkezsz? Hogy ért véget ez a történet?**
– Tudom, hogy a mai 18 évesek egy része nem tudja, hogy merre kellene indulnia az életben, nekem ilyen szempontból hálás volt a sorsom, tudtam, hogy mi érdekel. Azért mentem oda, mert nagyon szerettem nálam fiatalabbakkal foglalkozni. Segíteni akartam nekik ebben a viharos, gimis időszakban, meg abban is, ami utána következik. Ott lenni, átsegíteni, alkalmakat teremteni találkozásra, beszélgetésre – ez vonzott, tulajdonképpen úgy képzeltem, hogy ifis lelkész leszek. Fél év után viszont úgy éreztem, hogy távolodom az eredeti céloimtól, és átmentem a tanítóképzőbe kántor- és tanítószakra. Ott írtam egy színdarabot, és addig szerveztem a művészeti életet, hogy végül nem szereztem diplomát. A Csokonai Színházban viszont egyre jobb lehetőségeket kaptam, aztán jött a Vojtina Bábszínház, sokáig gólyalábaztam is egy utcaszínházi társulattal. A zenéléssel meg úgy volt, hogy tanítottak zongorázni, de nem szerettem az iskolai formát, mindig jobban haladtam olyankor, amikor egyedül kísérleteztem a szobámban. Aztán persze nagyon sok minden múlt azon, hogy kihez csapódtam, milyen zenészekről tudtam tanulni vagy épp ellesni dolgokat. Szóval amikor végképp művészpályára léptem, még nem tudtam, hogy milyen nehéz, és hogy milyen szép és nagy kaland veszi kezdetét.

– **Színház, bábszínház, verses estek – mire marad most idő a zenekar mellett?**
– Kevesebb idő van rájuk, de megmaradtak, a verses estek például nagyon is terítéken vannak. Csöndkabát címmel a zenekarral csináltunk egy műsort, amellyel mostanra már sokfelé sikerült bemutatkoznunk az országban. A Csokonai Színházban épp egy új előadáshoz írok zenét, a veszprémi Kabóca Bábszínház Hadede című produkciójában pedig vendégszínészként játszom néha.

– **A Radnóti, Pilinszky és egyéb megzenésítések mellett saját szövegekre és zenékre is épülnek a zenekar dalai. Hogyan születnek ezek a lírai hangvételű alkotások?**
– Ez változó. Néha leülök, és nem tudok olyan gyorsan írni, ahogy jönnek a gondolatok, máskor sokat kell farigcsálnom. Néha meg szoktam mutatni másoknak is, mert egy idő után nem jó, ha az ember a saját gondolatai körül kering, meg ki kell derülnie, hogy ami nekem evidens, az másnak is az-e. Szóval időnként jó érzés megcsobbanni mások

gondolataiban. És hát persze van olyan is, hogy annyira belebonyolódom, hogy pár napra el kell engednem a szöveget. A zenét pedig először otthon szoktam felvenni, egyedül, utána megmutatom a zenésztársaknak, ők is átrágják, aztán jöhet a közös munka.

– **Korábban azt nyilatkoztad, hogy nem szeretsz arról beszélni, milyen jó és fontos verset olvasni, inkább eljatszotok egy verset – a konkrét tett többet jelent. Persze ez így is egy misszió.**
– Mi csak felmutatunk egy lehetőséget, és ha valaki úgy dönt, hogy velünk tart ezen az utazáson, akkor persze nagyon boldogok vagyunk. Együtt jobb csinálni, akármiről is legyen szó. Egyre többen tudnak rólunk, és persze mindenki eldöntheti, hogy ez a zene, a versfeldolgozásaink, az, ahogy nyúlunk az irodalomhoz, tetszik-e neki vagy sem. Tudom, hogy rám is annyi minden hatott. Emlékszem, minél többet olvastam, annál éhesebb lettem, pedig nem nagyon volt körülöttem olyan ember, aki sokat olvasott.

– Most úgy tűnik, mintha például az egyetemisták megint érdeklődéssel fordulnának az irodalomhoz. Nagy népszerűségnek örvend a slam poetry (még ha ez amatőr is), néhány kortárs költő pedig egyre szélesebb körben ismert. Mit gondolsz, miért kezd a fiatalok egy része ismét az irodalom felé fordulni?

– Egy időben a népzene is háttérbe szorult egy kicsit, aztán mégiscsak kinőtt belőle egy táncházmozgalom, ami most szerintem tovább alakul. Ezt gondolom az irodalomról is. Mindig változik, alkalmazkodik, teremt, az adott kor szókincséhez és lehetőségeihez mérten. Az iskolában azt szoktuk meg, hogy ez valami távoli, régi dolog, a költő mindig máshogy értette. Most talán jobban észrevesszük, hogy a költők is köztük vannak, bejelentkeznek a közösségi oldalakon, arról is írnak, ami az utcán zajlik, ami velünk történik, akár éppen ma. Ízzel és fordulatokkal írnak, humorosak és tükröt is tartanak, mint rég. Úgy érzem, mostanság kicsit több figyelmet kap az irodalom ilyen-olyan formája, bízom benne, hogy ez egy folyamat, nem pedig egy divathullám. Az életvitelünk is olyan, hogy alig van idő olvasni, de mi döntjük el, hogy mit kezdünk ezzel a hajsolt életmóddal – vele rohanunk vagy lassítunk egy kicsit. Talán jobban elkezdünk figyelni arra, hogy a feltöltődés is fontos, hogy néha jó olvasni, elmenni egy kiállításra, színházba, hiszen más élményt ad, mint a tévé vagy a mozi.

– Végülis más formában, de megvalósult az a terv is, hogy a fiatalokkal lépj párbeszédre, hiszen hozzájuk is eljutnak a dalok.

Igen, és néha sikerül eljutni középiskolákba is rendhagyó irodalomórát tartani. Máskor meg koncert után beszélgetünk egy nagyot, és netes felületeken is diskurálunk. Tényleg ezt szerettem volna, csak másik úton jutottam el ide, nem azon, amelyiken először indultam.

– Az említett beszélgetések alkalmával mit tudtok meg a szövegeitek és a zenétek hatásáról?

– Olyan nyílt sisakkal megyünk ilyenkor egymásnak, hogy az emberekből nem kell semmit kihúzni, örömmel mondják. Mindig azzal szembesülök, hogy amit leírtam, az mások története is. Hogy ami velem történik, az megtörténik mással is. Így nekem van kivel megosztani, ők meg örömmel hallgatják, mert valaki arról zenél, amit ők is éreznek. ♦

SZÖVEG –
KEMENES TAMÁS

SOROZAT –
OLVASÓSAROK

AZ ILLIBERÁLIS YODA

Tóth Csaba A sci-fi politológiája című könyvében népszerű sci-fi „világokat” elemez a mögöttes meghúzó politikai rendszerekre koncentrálva. Ahogy a politológus-szociológus szerző írja: soha „egyetlen science fiction író sem alkotott politikamentes világot”.

♦ Így például megtudjuk, hogy a Star Wars-történetfolyam felszínén kínáló és a nézőt-olvasót könnyű választás elé állító morális kétosztatóság háttérben valójában olyan kőkemény politikai struktúrák rejlenek, amelyek már jóval komolyabb töprengésre, sőt, olykor a morális szinteket felülíró következtetésekre készíthetik a rajongókat. Palpatine szenátor (a későbbi Uralkodó), jóllehet egy gonosz Sith nagyúr, politikai hatalmát mégis demokratikusan szerzi meg. Ezzel szemben a Jedi Rend – amely a „jó” világának abszolút középpontja – sokszor kifejezetten autoriter módon működik, hatalmának forrása pedig nem holmi demokratikus választás, hanem egy olyan mítosz, amelynek hitelességét az egyszerű (és „nem megfelelő származású”) polgárok egyáltalán nem tudják ellenőrizni. (Emlékezzünk csak Han Solóra, aki a klasszikus trilógiában „hókuszpókusz” nevezi az Erőt és az összes vele kapcsolatos különös jelenséget.)

Tóth Csaba elemzései számos égetően fontos kérdéstről szólnak a tárgyalt sci-fiken keresztül: szabadságjogokról, „idegenekről”, pénzről, lázadásról, demokráciákról és diktatúrákról. Ugyanakkor ezek az elemzések – legyen szó akár a Star Warsról, akár Frank Herbert Dűnéjéről, Az Éhezők Viadaláról vagy éppen a Star Trek univerzumáról – könnyedén felfoghatók egyszerűen a sci-fi műfaj értő dicséretéért is. Így hát aligha van ezeknek a tudományos-fantasztikus „világoknak” olyan – megszállott – rajongója, akinek ne tudna A sci-fi politológiája újat mondani és örömet okozni. ♦

Tóth Csaba: A sci-fi politológiája, Athenaeum Kiadó, 2016.